AZMAK

اَلطُّغْيَانُ(tuğyan, gulüv) الغلوّ

Azmak ve azgınlık, Kur'an'da esaslı olarak iki sözcükle ifade edilir: 1. Tuğyan, **2.** Gulüv.

En çok kullanılan kelimeler tuğyan ve tağva köklü kelimelerdir: 13 yerde fiil, 24 yerde isim olarak. Esası bakımından tuğyan ile aynı anlama gelen gulüv ise iki yerde fiil olarak geçmekte ve ikisi de Ehlikitab'ı dinde azgınlık yapmamaya, haddi aşmamaya çağırmaktadır. (4/171; 5/77) Azmak kavramının bütün boyutlarını veren tabirler tuğyan kökünden türeyen kelimelerdir.

Tuğyan, tuğva, tuğvan, tağva kullanımları olan bu tabir "had ve miktarı tecavüz eylemek, azmak, sınır tanımamak, zulüm ve kibre sapmak." anlamlarındadır. (Kaamus) Bu kökten türeyen ve Kur'an'da azmış önder, zorba yönetici, şeytanî kehanetlerle halkı güden kişi anlamlarında kullanılan tâğut sözcüğü 8 yerde geçmekte ve hakka, adalete, Tanrı'ya, iyilik ve güzelliğe musallat kişileri ifade etmektedir. Tâğutlarda daima bir ilahlık vehmi vardır. Bakara 256. ayet, tâğutu Allah'a karşı bir güç olarak tanıtmakta ve insanı bu güçle Allah arasında tercih yapmaya çağırmaktadır.

Tuğyanın esası, kişinin hakkına ve payına razı olmayarak başkalarının sınırlarına, haklarına, onuruna, payına tecavüzdür. Bu tecavüz giderek, kişi ve toplumların geleceğine, kaderine, ümit ve beklentilerine tecavüze dönüşür. Bu tecavüzün en tipik örneği, Firavun'dur. Firavun, gerçekten tam bir tuğyan örneğidir, (bk. 20/24, 43, 45; 79/11,17) Peygamberlerin savaştığı tip daima bu tip olmuştur. Bunlar, Kur'an'ın deyimiyle 'azlam' (çok zalim) ve 'atğâ' (çok azmış) kişilerdir. (37/30; 51/53; 52/32; 53/52; 91/11) أطغي أظلام

Esasında, zulüm ve azgınlık insanın doğasında vardır. İnsan, yaradılıştan çok zalim ve cahildir. (33/72) Öte yandan, insan azmaya çok müsait bir yapıdadır. Bu azgınlığının esas sebebi de kendisini başkalarından yetkin ve onlara muhtaç olmaktan arınmış görmesidir,

"İnsan gerçekten azar. Kendisini her türlü ihtiyaçtan/herkesten âzâde görmüştür." (Alak, 6-7)

Tuğyana tutulanlar, bu tutkularını bir tür eğlence ve keyfe dönüştürdükleri için uyanış ve istikamet buluşları fazla ümit edilmemelidir. Onların azgınlıklarının bitişi, kendilerinin bitişiyle eşanlamlı ve eşzamanlı olacaktır, olmaktadır. (2/15; 6/110; 7/186; 10/11; 23/75) Bu tiplerin belaları daha çok doğal afetlerin ve büyük küresel çalkanışların sarsmasıyla vücut bulur. Kur'an, çok ilginç bir söz ihtişamıyla tuğyan erbabının **helakini** tabiatın tuğyanına yani azmasına bağlıyor.

"Gerçek şu ki, cehennem azmışlar için bir gözetleme yeri, bir barınak olmuştur." (Nebe', 21-22; Nâziât, 37)

Bu ayetlerde 'azmışlar' anlamında kullanılan sözcük tuğyan kökünden türetilen 'tâğîn' sözcüğüdür.

الطغيان Tuğyan müptelalarına ceza olarak gelen doğal tuğyan, beşeri çalkantılar olabileceği gibi, doğal âfetler de olabilir. Örneğin, Semûd toplumu, bir tabiat felaketiyle (tâğıye ile) **helak** olmuştur. (69/5) Bazı zalimlerin cezaları ise beşeri devrimlerle vücut bulur:

"Zulmedenler, hangi devrime uğrayıp baş aşağı döneceklerini yakında bilecekler." (Şuara, 227)

Bir niteliği de azmak olan insanın azmasına yani tuğyanına varlığın cevabı yine bir tuğyan ile olacaktır. Bu tuğyan, duruma göre bazen tabiatın tuğyanıdır, bazen de insan kitlelerinin. Bu ikisini yukarıda kısaca verdik. Biraz daha ayrıntılı bir bilgiyi, bir devrim eser saydığımız *'KüreselÂfetler'* adlı kitabımızdan vereceğiz. Kısmen özetleyerek alalım:

ÖLÇÜ VE AHENGİN TEHDİDİ: İNSANIN AZMASI

İnsanın azmasını en güzel dile getiren tespitlerden birini ünlü bir Kızılderili reisi olan Seattle'a borçluyuz. Seattle Reis'in ölümsüz sözü şöyledir:

"Beyaz adam, anası olan toprağa ve kardeşi olan gökyüzüne, alınıp satılacak, yağmalanacak bir şey gözüyle bakar. Onun bu ihtirası, toprakları çölleştirecek ve her şeyi yiyip bitirecektir. İşte o gün, insanoğlu için yaşamın ve varoluşu sürdürebilme savaşının sonu gelip çatmış olacaktır."

Cenabı Hakk'ın varlık ve oluşa egemen kıldığı ölçü ve ahenk, sadece ve sadece insan tarafından ihlal edilmektedir. Buna sebep olan olumsuzluk ise insanın doymazlığı, sınır tanımazlığı, kudurganlığıdır.

Tuğyan, dengelerin yıkıcı bir felakete dönüşmek üzere bozulması halidir. Tüm uygarlıklarda çöküş, bu bozulmanın sonucudur. Bozulma fiziksel olabileceği gibi, ruhsal da olabilir. Küresel felaketlerin en büyüklerinden sayabileceğimiz, uyuşturucu bağımlılığı ve AİDS belası da birer aşırı denge bozulması yani tuğyandır.

Haakka Suresi 5. ayet de, Semûd kavmi azgınlarının tâğıye ile helak edildikleri söyleniyor. Seller, depremler, aşırı ısınma, buzulların erimesi... birer tâğıyedir. Firavunlar medeniyeti bir tuğyan medeniyeti idi; batışları bu yüzden olmuştur:

"O sütunlar, saraylar sahibi firavunlar... Onlar ki, ülkeler boyunca tuğyan sergilediler ve oralarda bozgunları çoğalttılar. Sonunda Rabbin onların üzerine azap kamçısını yağdırıverdi." (Fecr, 11-13)

Ne ilginçtir ki, tuğyan babaları olan Firavunların ezdiği İsrailoğullan, sonunda Firavun yolu olan tuğyana sapmaktan kurtulamadılar. Onların tanrısal gazaba uğramalarına da bu sapma sebep oldu. (Tâha, 80-87)

Kur'an, temel yaradılış ilkelerinden biri olarak, şunu ısrarla belirtir: Bütün uygarlık ve saltanatların çöküşü, azmak yüzündendir. Bu, daha çok, madde ve ondan kaynaklanan değerlere aldanarak azmaktır. Her çöküşün altında bu yatar. Nitekim Nâziat suresi 37-38. ayetler tuğyan ile iğreti arzuları ilahlaştırma arasında bağ kurmaktadır.

Tuğyana sapanların cezaları, bir tabiat tuğyanı olan ateşle verilecektir. Cehennem, tabiat kuvvetleri tuğyanının tipik ve çok güçlü bir belirtisidir ve tuğyana saparak dengeleri bozan zalimlerin cezalandırılmasında en uygun yol cehennemle ceza yoludur. (Nâziât, 39)

"Şu bir gerçek ki, cehennem bir gözetleme yeridir, tuğyana sapmışlar için bir dönüş-varış yeridir." (Nebe, 21-22)

Böyle olduğu içindir ki, cehennem ehli, birbirlerini suçlarken sürekli şöyle konuşacaklardır:

"Seni tuğyana ben itmedim."

"Tuğyana sapmış bir topluluk idiniz; hadi, görün sonunuzu." (Kaf, 27; Saffât, 23, 31; Sâd, 55-56)

Tuğyana sapmanın musallat edeceği denge bozukluğu insanı aldatır, kuruntu ve hayale esir eder. İnsan bu duruma gelince egosunun oyuncağı olur ve karanlığı ışık; şapı, şeker zannetmeye başlar. Kur'an bu noktaya dikkat çekerken, gerçeği örten nankörleri (kâfirleri), 'tuğyanları içinde oynayıp oyalanan gafiller' olarak tanıtır. (2/15; 6/110; 7/186; 10/11; 23/75)

Tuğyan çemberinde gaflet ziliyle oynayanlarda oluşan en Öldürücü hastalık, ışığı ve güzeli getiren ve gösteren uyarılardan etkilenmemeleridir. Bunlar, uyarıldıkça azgınlıkları artan gözü dönmüş zalimlerdir. Bu pusula tanımaz azgınlık, yıkıcı bir tâğut illetidir. Tâğut illetine tutulanlarda öğüt ve uyan, beklenenin tam tersi bir etki yaratır; tâğutun zulüm ve dehşeti biraz daha artar. (5/64, 68: 17/60)

Bagy